

**Masarykova univerzita
Přírodovědecká fakulta
Geografický ústav**

CERTIFIKOVANÁ METODIKA K USMĚRNĚNÍ PŘESHRANIČNÍHO REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

**Milan JEŘÁBEK
Jaroslav DOKOUPIL
Tomáš HAVLÍČEK
Marián HALÁS**

**ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA
V PLZNI**

**Univerzita Palackého
v Olomouci**

Brno, Ústí n. L. 2015

Recenzenti:

Doc. RNDr. Antonín VAISHAR, CSc., Mendelova univerzita v Brně

Prof. RNDr. René WOKOUN, CSc., Vysoká škola regionálního rozvoje v Praze

Autorský kolektiv:

doc. RNDr. Milan JEŘÁBEK, Ph.D., Masarykova univerzita

doc. PaedDr. Jaroslav DOKOUPIL, Ph.D., Západočeská univerzita v Plzni

RNDr. Tomáš HAVLÍČEK, Ph.D., Univerzita Karlova v Praze

doc. RNDr. Marián HALÁS, Ph.D., Univerzita Palackého v Olomouci

Publikace vznikla v rámci projektu TA ČR r. č. TD020254

VLIV PŘESHraniční SPOLUPRÁCE NA REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČESKÉHO POHRANIČÍ.

ISBN: 978-80-87889-04-6

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

OSVĚDČENÍ

(008/2015)

o uznání Certifikované metodiky výzkumu, vývoje a inovací

„Metodika k usměrnění přeshraničního regionálního rozvoje“

Doc. RNDr. Milan Jeřábek, Ph.D.
Doc. PaedDr. Jaroslav Dokoupil, Ph.D.
RNDr. Tomáš Havlíček, Ph.D.
Doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.

Certifikovaná metodika byla vytvořena v rámci řešení projektu ev. č. TD020254 „Vliv přeshraniční spolupráce na regionální rozvoj českého pohraničí“.

Ing. David Koppitz
ředitel odboru regionální politiky

V Praze P. 12. 2015

Obsah

1 Shrnutí	6
2 Výchozí situace, důvod zpracování a cíl metodiky	7
3 Výtah z analytické části jako podklad pro metodiku	9
4 Metodika pro usměrnění přeshraničního regionálního rozvoje – přístupy, témata.....	11
A. TEMATICKÝ PŘÍSTUP	11
1. Ochrana přírody a životní prostředí.....	11
2. Dopravní infrastruktura a propojenost území	12
3. Obyvatelstvo, osídlení a využití území	12
4. Zajištění vybraných veřejných služeb.....	13
5. Cestovní ruch	13
6. Přeshraniční regionální identita.....	14
7. Provázanost ekonomiky a investiční politika	15
8. Přeshraniční krizový management (záchranné složky).....	15
B. INSTITUCIONÁLNÍ / HIERARCHICKÝ PŘÍSTUP	16
1. Úroveň celostátní / mezinárodní, MMR ČR a další ústřední orgány – stát jako subjekt vnějších vztahů.....	16
2. Úroveň regionální / krajská – kraj jako koordinátor regionálního rozvoje	17
3. Úroveň přeshraniční / euroregionální – euroregiony jako iniciátor přeshraniční spolupráce.....	18
4. Úroveň lokální / komunální – obce jako nejnižší úroveň územní samosprávy	20
C. PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE	20
5 Uplatnění certifikované metodiky – odběratel a uživatelé	21
6 Přehled použité literatury a předchozí publikace	22
7 Dedikace	30
8 Jména oponentů.....	30
9 Kontakty na osoby předkladatele metodiky.....	30
10 Prohlášení předkladatele metodiky, že zpracovaná metodika nezasahuje do práv jiných osob z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví	30
11 Prohlášení předkladatele, že souhlasí s uveřejněním jeho práce na webových stránkách MMR ...	30
PŘÍLOHA 1.....	31
PŘÍLOHA 2.....	38

1 Shrnutí

Pohraničí představuje z pohledu mnohých vědních disciplín, ale i každodenního života specifické území. Nic na tom nemění postupné otevíření (státních) hranic v posledním období jako součást evropské integrace, neboť se zde setkávají, případně střetávají různé přístupy na úrovni (téměř) kontinentální, státní (národní), regionální (případně zemské, krajské, okresní) až lokální. Bezprostřední sousedství však vyžaduje kompatibilitu až unifikaci relevantních prostorových informací (statistika, rozvojové dokumenty, kartografické/GIS vyjádření).

Předkládaný návrh metodiky je třetím z výstupů projektu TA ČR, který využívá synergie s ostatními výstupy, resp. dosavadní aktivity propojuje a završuje. V roce 2014 se jednalo o certifikovanou metodiku přeshraniční statistické databáze, jejímž odběratelem byl Český statistický úřad. Záměrem zpracovatelů bylo posoudit regionální statistiky Česka a sousedních států s důrazem na srovnatelnost z hlediska územního, věcného a časového, jakož i navrhnout korekce pro sledování příslušných indikátorů v zájmu jejich harmonizace (unifikace). V letošním roce jsou dalšími výstupy specializované mapy s odborným obsahem, zpracováváné pro modelové euroregiony (po jednom na každém úseku státní hranice). Tematicky se věnují: inovačnímu potenciálu pro posílení konkurenceschopnosti, lidskému a sociálnímu kapitálu, sídelnímu systému a infrastruktuře.

Návrh certifikované metodiky k usměrnění přeshraničního regionálního rozvoje představuje pokus o stanovení relevantních okruhů tematických a institucionálních (stanovených rovněž hierarchicky podle měřítkových úrovní), jejichž řešení přispěje k jednotnému pohledu na pohraniční oblasti (lokality) a přeshraniční spolupráci. Vlastní metodika je podložena detailním studiem současné situace z pohledu regionální politiky a územního plánování, když autoři analyzovali na 50 koncepčních dokumentů na úrovni celostátní, regionální, euroregionální až lokální. Autoři přitom nemají ambice na uplatnění (prosazení) všech návrhů univerzálně. Má spíše charakter doporučení, podnětů či námětů, které se v daném regionu (lokalitě) či období, dají uvést v život. Mimo jiné jsou podloženy konkrétními příklady úspěšné realizace v českém pohraničí – tzv. best practices.

Naplněním všech výstupů bude mj. dosaženo synergického propojení (působení), po stránce obsahové i institucionální.

Klíčová slova:

bariéra; dopravní dostupnost; kraj; perifernost; pohraničí; přeshraniční spolupráce; region; regionální rozvoj; soudržnost; sousední stát; státní hranice; územní propojenost

2 Výchozí situace, důvod zpracování a cíl metodiky

České pohraničí představuje oblast nedostatečně integrovanou jak v rámci státu, tak „přeshraničně“/mezinárodně v rámci procesů probíhajících v Evropě. Zároveň jej vnímáme jako značně diferencované, a to z pohledu vnitřního (např. endogenního potenciálu) i vnějšího (charakter území, donedávna příslušnost k jiným celkům v rámci bipolárního rozdělení světa). Přeshraniční spolupráce proto znamená pro tyto oblasti (lokality) šanci na plnohodnotné zapojení do regionálního systému nejen v rámci státu, ale i na vyšší – např. středoevropské – úrovni. Předpokladem k tomu je znalost prostředí, a to na všech řádovostních úrovních (národní, regionální i lokální).

Prostředkem k širšímu zapojení pohraničí je mj. srovnatelná datová (informační) základna, na níž navazuje doporučení ke zpracování společných, tj. přeshraničně provázaných rozvojových koncepcí na úseku regionální politiky (rozvoje) a územního plánování. Z logiky regionálních systémů (procesů) vyplývá sice slabší postavení (zapojení) těchto periferních území, ale je (mělo by být) v zájmu (nejen) veřejné správy (celostátní, krajské) tento hendikep – prostřednictvím regionální politiky (politiky územní soudržnosti) – omezit.

Předkládaná metodika vychází z detailního posouzení stávajících koncepčních dokumentů z hlediska zapojení pohraničních oblastí do „vnějšího“, přeshraničního regionálního rozvoje. Státní hranice, byť přirozeně pozitivní změny trvale probíhají, představuje vůči sousednímu státu (regionu) jakousi reálnou či virtuální bariéru. Návrhy v ní obsažené by měly vést k jejímu překonání či omezení, a tím zároveň přispět příslušnými aktivitami, opatřeními, projekty k posílení sil (tendencí) centripetálních oproti centrifugálním v regionálním rozvoji.

Inovace metodiky, v souladu s celým projektem aplikovaného výzkumu, projektu spočívá v komplexním pohledu na české pohraničí vč. všech sousedních států. Doposud realizované aktivity se soustředily buď na jeden hraniční úsek (např. přeshraniční studie česko-saská či česko-slovenská) nebo se týkaly většího území za české účasti (např. studie územního rozvoje států V4+2 – tj. bez Německa a Rakouska, společný projekt statistiky české, polské, saské a bavorské Cross-Border Friendship Database / CBFD).

Záměrem je zvýšit, posílit a rozšířit přeshraniční spolupráci, a to prostřednictvím aktivizace aktérů regionálního rozvoje resp. zpracováním a naplněním relevantních koncepčních dokumentů na všech hierarchických úrovních – (střední) evropské počínaje a lokální (komunální) konče.

Předkládaná metodika uzavírá a zároveň propojuje naše výzkumně aplikační aktivity. Deskripce aktuální situace navazuje na prvotní analýzu, provedenou během řešení projektu v roce 2014. Předmětem vlastního studia se tak staly poměrně četné materiály za minulé a současné programové období EU v souladu s hierarchickým principem pro příslušné úrovně.

Práce na metodice k usměrnění přeshraničního regionálního rozvoje probíhaly v souladu s harmonogramem uvedeným v přihlášce, jak je patrné z následujících tabulek 1 a 2 jakož i obrázku 1. V průběhu zpracování probíhala průběžná konzultace s pracovníky věcně příslušného pracoviště - odborem evropské územní spolupráce MMR ČR. Zapojení regionální úrovně bylo řešeno

prostřednictvím dvou seminářů MMR s krajskými úřady resp. zástupci odborů regionálního rozvoje zabývajícími se přeshraniční problematikou (červen a listopad 2015).

Tabulka 1 Věcné, územní a institucionální ukotvení

Garance / zaměření	Hraniční úsek	Euroregion
MU Brno	Saský	Elbe/Labe
UK Praha	Rakouský	Silva Nortica
UP Olomouc	Slovenský, polský	Bílé/Biele Karpaty, Praděd/Pradziad
ZČU Plzeň	Bavorský	Šumava-Bayerischer Wald/Unterer Inn-Mühlviertel

Tabulka 2 Vnitřní posloupnost/návaznost dílčích aktivit

Období / kvartál	Dílčí aktivity
1.	analýza koncepčních dokumentů na <u>evropské</u> úrovni
2.	analýza koncepčních dokumentů na <u>celostátní</u> úrovni (CZ, DE (SN, BY), AU, SK, PL) se zaměřením na příhraniční regiony
3.	analýza koncepčních dokumentů na <u>regionální a lokální</u> úrovni
4.	identifikace / analýza přeshraničních aspektů v rozvojových dokumentech
5.	příprava podkladů pro certifikovanou metodiku se zaměřením na přeshraniční spolupráci
6.	diskuse certifikované metodiky v terénu
7.	doplnění / finální verze certifikované metodiky
8.	konzultace, projednání závěrečné verze certifikované metodiky (MMR ČR, krajské úřady, euroregiony) v rámci procesu uznání certifikované metodiky

3 Výťah z analytické časti jako podklad pro metodiku

Zastoupení přeshraniční problematiky v analyzovaných dokumentech

V souladu s geografickým přístupem se analýza – v kvantitativním vyjádření – týkala

- 12 dokumentů na celostátní úrovni, 4 české a 8 za sousední území,
- 5 dokumentů přeshraničního dosahu (4 dvojstranného a 1 třístranného charakteru),
- 30 dokumentů na regionální úrovni (v Česku 18 krajů a 12 odpovídajících jednotek vně, např. regiony, vojvodství),
- 10 dokumentů pro euroregionální (případně mikroregionální až lokální) úroveň.

Na základě předchozích zkušeností zpracovatelů a po konzultaci s pracovníky odboru evropské územní spolupráce se sledování pohraniční problematiky a přeshraniční spolupráce strukturovalo do několika témat, která se jednak vyskytují nejčastěji, jednak je vhodné je přeshraničně řešit. Následující dvojice tabulek dokládá jejich frekvenci jak z pohledu vnějšího: v koncepčních dokumentech celostátního (příp. zemského) a regionálního dosahu, tak vnitřního: v českých krajských dokumentech vůči sousednímu území.

Tabulka 3 Použité přístupy a zastoupení jednotlivých témat – vnější dimenze

PŘÍSTUPY	Sasko		Bavorsko		Rakousko		Slovensko		Polsko	
	stát	region	stát	region	stát	region	stát	region	stát	region
A. TEMATICKÝ PŘÍSTUP										
1. ochrana přírody a životní prostředí		X		X		X		X	X	X
2. dopravní infrastruktura a propojenost území	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3. obyvatelstvo, osídlení a využití území	X	X		X	X		X	X		
4. zajištění vybraných veřejných služeb		X	X	X						
5. cestovní ruch	X	X		X		X	X	X	X	X
6. přeshraniční regionální identita		X		X		X	X			
7. provázanost ekonomiky a investiční politika				X	X	X		X	X	X
8. přeshraniční krizový management (záchranné složky)		X								
B. INSTITUCIONÁLNÍ / HIERARCHICKÝ PŘÍSTUP										
1. obce jako nejnižší úroveň územní samosprávy		X	X	X		X				
2. kraje jako koordinátor regionálního rozvoje			X	X			X	X		
3. euroregiony jako iniciátor přeshraniční spolupráce			X	X	X	X			X	
4. stát jako subjekt vnějších vztahů			X							
C. PROCESNÍ PŘÍSTUP										
1. Datová základna										
2. Společná strategie	X		X	X			X			
3. Příklady dobré praxe										

Z tabulky vyplývá poměrně jasná dominance dopravní problematiky, což je podloženo nejen ne zcela uspokojivou situací v tomto segmentu, ale také reálnou podporou prostřednictvím regionální politiky resp. příslušných operačních programů přeshraniční spolupráce. Druhá příčka patří cestovnímu ruchu, další okruhy – s výjimkou veřejných služeb a krizového managementu – jsou zastoupeny zhruba stejně.

Za zmínku stojí některé zvláštnosti, které se uplatňují v sousedních státech, především je třeba zmínit

- v Sasku definovaná území se specifickými potřebami + obce se zvláštní funkcí (přeshraniční spoluprací),
- v Bavorsku zajištění konkurenceschopnosti maloobchodních zařízení v bavorském pohraničí vzhledem k situaci v sousedních státech (CZ, A) či
- v Rakousku provozovaná přeshraniční rozvojová centra.

Tabulka 4 Použité přístupy a zastoupení jednotlivých témat – vnitřní dimenze

PŘÍSTUPY	Sasko			Bavorsko			Rakousko			Slovensko			Polsko			
	LB	UL	KV	KV	PL	JČ	VY	JM	JM	ZL	MS	MS	OL	PU	HK	LB
A. TEMATICKÝ PŘÍSTUP																
1. ochrana přírody a životní prostředí	X	X					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2. dopravní infrastruktura a propojenost území	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3. obyvatelstvo, osídlení a využití území	X	X					X	X	X	X	X	X	X		X	X
4. zajištění vybraných veřejných služeb		X		X	X	X				X	X					
5. cestovní ruch	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
6. přeshraniční regionální identita	X								X					X		X
7. provázanost ekonomiky a investiční politika	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
8. přeshraniční krizový management (záchranné složky)	X															X
B. INSTITUCIONÁLNÍ / HIERARCHICKÝ PŘÍSTUP																
1. obce jako nejnižší úroveň územní samosprávy	X	X			X											X
2. kraje jako koordinátor regionálního rozvoje		X			X		X	X	X	X	X	X	X		X	
3. euroregiony jako iniciátor přeshraniční spolupráce	X					X			X					X		X
4. stát jako subjekt vnějších vztahů	X															X
C. PROCESNÍ PŘÍSTUP																
1. Datová základna	X									X						
2. Společná strategie	X	X	X	X	X					X						
3. Příklady dobré praxe	X															

Pohled na diferenciaci přeshraniční problematiky v Česku přisuzuje prvenství kraji Libereckému, jinými slovy právě tam se objevila nejen většina témat, ale i řádovostních úrovní a aspektů procesu. Ke zvláštnostem, zjištěným při studiu koncepčních dokumentů za období 2007-2013 a 2014-2020 patří např.

- v Libereckém kraji trinacionální grémium k řešení společných problémů, EUREX v rámci ERN, posílení spolupráce přeshraniční a mezirezortní
- v Ústeckém kraji definované specifické oblasti rozpracovávající PÚR ČR,
- v Plzeňském kraji plánování koridoru železnice spojující Dunaj a Vltavu (Donau-Moldau Bahn) – nového kvalitního propojení Česka s Bavorskem,
- v Moravskoslezském kraji se hovoří o Evropských seskupeních pro územní spolupráci TRITIA a NOVUM (původně Nové Sudety).

4 Metodika pro usměrnění přeshraničního regionálního rozvoje – přístupy, témata

Předmětná problematika – vzhledem ke složitosti obsahové, participaci různých úrovní, jakož i ovlivnění rámcovými podmínkami – vyžaduje komplexní (tematicky strukturovaný, A), ale i také víceúrovňový (hierarchicky pojatý, B) přístup. Na základě analýzy relevantních dokumentů lze konstatovat nejednotnost zastoupení přeshraničního tématu. Následující doporučení proto směřují, resp. stanovují minimální obsah strategických a koncepčních dokumentů tak, aby při jejich naplnění byla zajištěna územní srovnatelnost v zájmu omezení negativních a posílení pozitivních tendencí při usměrnění přeshraničního regionálního rozvoje. Vlastním návrhům předchází stručné seznámení (charakteristika) se situací.

Nedílnou součástí jednotlivých bodů je i adresnost, tj. určení úrovně (instituce) s územním/institucionálním dopadem: C – celostátní, K – krajská, E – euroregionální, O – obecní. Podle charakteru navrhovaných změn/úprav se dále uvádí jejich povaha z hlediska realizace a naplnění: j – jednorázová (s trvalým výsledkem), p – průběžná (zachycující proces).

A. TEMATICKÝ PŘÍSTUP

1. Ochrana přírody a životní prostředí

Úroveň (rozsah, intenzitu, charakter) přeshraničních aktivit ovlivňují, občas i determinují, konkrétní přírodní podmínky. V českém pohraničí jsou přítomny – vzhledem ke značné územní diferenciaci – zastoupeny poměrně rozmanité krajiny s různým využitím. Zmínit je třeba přirozenou překážku (omezení) v podobě horských celků, orientaci mimo jádrovou oblast (případ některých výběžků) či bariéru v podobě vodních toků (Dyje resp. Národní park Podyjí či Morava). Nicméně právě tato území vyžadují přeshraniční přístup (zpravidla ochranu), neboť životní (přírodní) prostředí nezná hranice. Jak k ochraně cenných území, tak řešení negativních antropogenních zásahů je proto třeba přistupovat přeshraničně. Pohraničí Česka se vyznačuje vysokým zastoupením (velkoplošných) chráněných území, obvykle přesahujících na druhou stranu hranice, proto vyžadují jednotný monitoring i realizaci.

V metodice se proto doporučuje do strategických a koncepčních dokumentů:

1. zahrnout přes- a příhraniční chráněná území, a to prostřednictvím jejich exaktní lokalizace, stanovení územního rozsahu a předmětu ochrany,
 - C, K/j
1. specifikovat přeshraniční projekty (záměry, opatření) na ochranu přírody prostřednictvím jejich lokalizace, rozsahu (náročnosti), tematického zaměření a nositele (zpravidla z veřejného sektoru),
 - K, E/p
2. konkretizovat (jmenovitě uvést) přeshraniční vodní toky, přičemž uvádět jejich průtok, stupeň znečištění a předpokládané záměry (investice, technologická opatření) s přeshraničním

dopadem, čištění odpadních vod: množství odpadních vod / počet osob napojených na kanalizaci v sousedním státu,

- $K, O/j$

3. sledovat potenciální možnosti přeshraničního odpadového hospodářství, s využitím ukazatelů vyjadřujících množství a charakter (domovního) odpadu přeshraničně likvidovaného, např. problém převážení odpadu přes hranice, znečištění podél komunikací a jednotný postup/spolupráce při jeho likvidaci.

- O/p

2. Dopravní infrastruktura a propojenost území

Typickým projevem více méně všech hraničních úseků je porevoluční (1989-2015) výrazný nárůst dopravního zatížení. Investice do dopravní infrastruktury se v širokém smyslu slova staly také tradičními (četnými) projekty přeshraniční spolupráce, mj. protože propojenost, prostupnost či propustnost území (nejen pohraničního) je vnímána jako stěžejní rozvojový atribut. Svědčí o tom také radikální nárůst počtu hraničních přechodů na všech hraničních úsecích. Nic na tom nemění v zásadě volný pohyb osob po vstupu do Schengenského prostoru a možnost (až na výjimky) překračovat hranici se všemi sousedy kdekoliv. V souladu s teoretickými koncepty (efekt přeskočků, difúze apod.) je přitom nezbytné rozlišovat mezi přepravou dálkovou (tranzitní) a regionální (zprvu označovanou i jako příhraniční styk), vycházejícími z odlišných předpokladů a vyžadujícími odlišné požadavky.

K usnadnění přeshraniční přepravy osob a zboží se doporučuje:

1. zlepšit návaznost přeshraničních (silničních, železničních) komunikací z hlediska množství (rozsahu) a kvalita (kategorie) v zájmu omezení až odstranění tzv. úzkých míst,

- $C, K, O/p$

2. navrhnout zřídit v odůvodněných případech (podložených zájmem rezidentů / turistů a ekonomickou efektivitou) nové přeshraniční spoje v dopravě autobusové i železniční,

- K/j

3. usilovat o finanční podporu přeshraničních záměrů prostřednictvím kompenzace nákladů na přepravu (možnost dotací).

- K/j

3. Obyvatelstvo, osídlení a využití území

Charakter pohraničních oblastí, s vědomím ne zcela exaktního (ustáleného) vymezení, je určován průběhem a významem (efektem) státní hranice. V českém prostředí jsou zastoupeny jak státní hranice historické, oddělující samostatně se vyvíjející území, tak v principu nové, vzniknuvší relativně nedávno či takové, u kterých se výrazně změnil jejich charakter. V obou případech lze ovšem hovořit o určité specifické oblasti, vyznačující se na jedné straně společnými znaky, na druhé straně i podstatnými rozdíly. V řadě případů se sídelní soustava utvářela jednotně, dokonce jsou přítomna i rozdělená města (obce) či sídla splývající svým intravilánem. V širším vymezení, na vyšší řádovostní

úrovni, pak ke středisku v sousedním státu mohou spádovat (inklinovat) sídla za státní hranicí. Stojí za to připomenout, že myšlenka střediskové soustavy u našich sousedů – na rozdíl od situace u nás – přetrvává, resp. diferencuje střediska už na celostátní úrovni.

K naplnění přeshraniční dimenze v rámci usměrnění přeshraničního regionálního rozvoje se navrhuje:

1. soustředit se na návaznost funkčního a prostorového uspořádání území při státní hranici, spočívající v přeshraniční aplikaci rozvojových oblastí a os definovaných v dokumentech na celostátní či krajské úrovni,
 - C, K / j
2. zavést „ohlašovací povinnost“ (investičních) záměrů s potenciálním přeshraničním dopadem především v zájmu eliminace negativních dopadů na ekonomické, sociální a životní prostředí na druhé straně hranice.
 - C, K, O / p

4. Zajištění vybraných veřejných služeb

V návaznosti na volný pohyb osob a uspokojování potřeb zdejších obyvatel, jakož i zajištění efektivity příslušných zařízení občanské vybavenosti – např. zdravotnictví a sociální péče, školství – se stává stále užitečnější realizovat tyto záležitosti přeshraničně. První takové případy již existují, ať už se jedná o zcela legislativně dořešené či částečně ilegálně provozované. Většímu rozšíření brání neodpovídající rámcové podmínky, ale také nezájem/neochota ze strany potenciálních klientů a příslušných zařízení.

Ke zlepšení situace v přeshraničním řešení vybraných služeb se navrhuje:

1. nastolit na celostátní úrovni jasné, obecně platné podmínky (pravidla) k využití těchto zařízení občany sousedního státu v oblasti legislativní, ekonomické, individuální, etické apod., zpracovat informační materiál „o právech a povinnostech“ uživatelů a poskytovatelů služeb,
 - C, E / j
2. zvýšit ekonomickými a jinými nástroji zájem o přeshraniční uspokojování vybraných veřejných služeb, u kterých se pokrytí v tuzemsku jeví jako nevýhodné,
 - C, E / p
3. provést analýzu reálných možností prostřednictvím empirického výzkumu v modelovém území, realizovaného dodavatelsky (externě) odbornou agenturou.
 - K, E / j

5. Cestovní ruch

Cestovní ruch se v posledním období etabloval, otázkou zda zaslouženě, jako odvětví, které spasí (mohlo by, mělo by spasit) socioekonomický rozvoj prakticky jakéhokoliv území. Nejinak je tomu v případě českého pohraničí, jak o tom svědčí dosavadní podpora – doplněná o oblast kultury a sportu

– prostřednictvím příslušných operačních programů a konkrétních projektů. Přetrvává však názor, že dílčí oblasti a vybrané lokality (atraktivita) disponují opravdu významným, zatím ne zcela využitým, potenciálem jak pro hosty tuzemské tak zahraniční. Vyšší návštěvnost je tedy podmíněna některými opatřeními, jejichž realizace není nikterak náročná, avšak přínos – a nejen finanční pro poskytovatele, ale i v rovině vzájemného poznávání – by mohl být značný.

K zařazení do relevantních rozvojových materiálů se stanovuje:

1. realizovat internetový portál, jenž by zásadním způsobem zvýšil informovanost o nabídce možností destinací a produktů vhodných pro přeshraniční klientelu,
 - *K, E, O / j*
2. zavést dvojjazyčné expozice a výklady/prohlídky, umožňující návštěvu vybraných zařízení bez znalosti jazyka, což by potenciálně zvýšilo jejich návštěvnost,
 - *K, O / p*
3. zřídit slevové pasy/karty cestovního ruchu zvýhodňující návštěvnost zařízení na druhé straně hranice.
 - *K, E / j*

6. Přeshraniční regionální identita

Regionální sounáležitost není v podmínkách Česka, v porovnání např. s Bavorskem či Polskem, příliš silná. O to slabší úroveň se vyznačuje (z vnitrostátního hlediska) v pohraničí. Naproti tomu některé oblasti nezpochybnitelně vytvářejí specifickou oblast (podmíněnou zejména orograficky – např. Krušnohoří), v níž vzájemné ovlivňování, působení či společný vývoj je prokazatelný. Užšímu sepětí však brání některá omezení či překážky, které ale lze vhodnými opatřeními eliminovat. Základním principem je postupně vybudovat jednotný pohled na příslušnou oblast, v níž státní hranice nerozděluje, ale naopak spojuje. Cílem, byť zřejmě v delším časovém horizontu, by tak byla integrace místních společenství na základě budování regionální (lokální, přeshraniční) identity. K tomu by, jako příklad, mohly sloužit tyto aktivity či produkty:

V zájmu sladění přístupů příslušných států a regionů se doporučuje:

1. usilovat o omezení/odstranění jazykové bariéry prostřednictvím rozšíření výuky jazyka souseda v základním a středním školství, který je chápán jako prostředek každodenní komunikace,
 - *K, E, O / p*
2. realizovat pestrou škálu přeshraničních kulturních, sportovních a edukačních aktivit pro širokou veřejnost se záměrem vzájemného poznávání se,
 - *K, E, O / p*
3. zintenzivnit propagační, reklamní a marketingové aktivity, cílené např. na (přeshraniční, společnou) regionální značku, společný produkt, logo, vizuální identitu apod.
 - *K, E / p*

7. Provázanost ekonomiky a investiční politika

Ekonomická problematika se v přeshraniční spolupráci – obecně i v Česku – prosazuje až s určitým fázovým zpožděním, přičemž důvody pro to jsou pochopitelné (náročnost institucionální, legislativní, personální atd.). Nicméně ukazuje se, např. prostřednictvím příkladů z ciziny, že právě využití komparativních výhod (ze strany zaměstnavatelů, zaměstnanců, veřejné správy) může vést k pozitivním efektům v socioekonomickém rozvoji na úrovni regionů i lokalit. Konkrétní projevy lze zařadit tematicky (obsahově) do nejrůznějších okruhů.

V ekonomické oblasti se v koncepčních činnostech doporučuje:

1. podporovat přípravu, vybudování a fungování přes/příhraničních výrobních aj. areálů – např. podnikatelského inkubátoru,
 - C, K, E, O / p
2. zprostředkovat / zajistit informovanost o relevantní legislativě sousedního státu vč. metodické pomoci,
 - C, K / p
3. zřídit informační/konzultační centrum k usnadnění podnikatelských záměrů v sousedním státu, mj. zpracováním modelů spolupráce, inovační/informační centra pro přeshraniční aktivity,
 - K, E / j
4. zintenzivnit informovanost o možnostech zapojení do přeshraničního trhu práce, mj. zviditelněním práce útvarů EURES.
 - K, E / p

8. Přeshraniční krizový management (záchranné složky)

Pohraničí bývá spojováno se zhoršenou situací na úseku veřejného pořádku, bezpečnosti až kriminality, což je podmíněno přítomností státní hranice resp. odlišností podmínek na obou stranách (legislativa, zavedené přístupy, finanční a technické možnosti). Hranice jako bariéra vystupuje do značné míry i při prevenci a řešení živelných pohrom či mimořádných událostí. V obou případech se vzájemná součinnost ukazuje jako nezbytná a kompetentní instance by měly usilovat o přeshraniční koordinaci.

V přeshraničním regionálním rozvoji se doporučuje:

1. iniciovat vytvoření a schválení odpovídající legislativy umožňující společné zásahy, cvičení policie, zdravotníků, hasičů, horské služby, koordinace IZS (integrovaný záchranný systém),
 - K, E / j
2. podporovat projekty zaměřené na přeshraniční krizový management.
 - C, K, E, O / p

B. INSTITUCIONÁLNÍ / HIERARCHICKÝ PŘÍSTUP

1. Úroveň celostátní / mezinárodní, MMR ČR a další ústřední orgány – stát jako subjekt vnějších vztahů

Přeshraniční spolupráce je koordinována Ministerstvem pro místní rozvoj, nicméně obsahově se dotýká všech rezortů. Vzhledem k tomu, že v Česku nadále dominuje odvětvový přístup, jednotlivé záměry, opatření a projekty nejsou dostatečně koordinovány. Navíc z hlediska mezinárodního práva vystupuje jako garant Ministerstvo zahraničních věcí, bez ohledu na řádovostní úroveň řešení a dopad jednotlivých (dílčích) aktivit. To nelze považovat do budoucna – ve smyslu oslabování státní a naopak posilování regionální úrovně – za udržitelné.

V rámci fungování ústředních orgánů resp. kompetenčního zákona se navrhuje:

1. posílit postavení MMR jako místa zastřešujícího „vnější“ regionální a lokální aktivity
 - *Vláda ČR*
2. zvýraznit úlohu (např. česko-německé) pracovní skupiny pro územní rozvoj, (např. česko-saské) pracovní skupiny pro přeshraniční spolupráci, - pro územní rozvoj
 - *Vláda ČR*
3. zahrnout rozvojové cíle příhraničních oblastí / lokalit jako specifikum do oborových koncepcí, regionálních plánů či územně plánovací dokumentace
 - *ústřední orgány, kraje, euroregiony*
4. zapojit intenzivněji do vzájemné přeshraniční spolupráce MZV resp. zastupitelské úřady (velvyslanectví, vyslanectví, generální konzuláty, konzuláty) v sousedních státech:
 1. Získávání/předávání relevantních informací o dění na druhé straně hranice,
 2. Zprostředkování kontaktů s relevantními partnery,
 3. Propagace aktivit českých subjektů.
 - *MZV ČR*

Na úrovni MMR a ve spolupráci s dalšími ústředními orgány se doporučuje:

1. usilovat o vzájemnou harmonizaci přístupů a dokumentů regionální politiky a územního plánování
 1. zajištění oboustranné provázanosti celostátních priorit územního plánování,
 2. vymezení (přeshraničních) rozvojových oblastí, os a specifických oblastí,
2. zajistit vzájemnou „ohlašovací“ povinnost o relevantních záměrech a rozvojových plánech a aktivitách, které zahrnují přeshraniční dimenzi, týkající se
 1. vymezení ploch a koridorů dopravní a technické infrastruktury mezinárodního nebo republikového významu,
 2. stanovení kritérií a podmínek pro rozhodování v území pro vymezené oblasti, plochy a koridory
 - *MD ČR, MPO ČR*

3. informovat se vzájemně o sociálním, ekonomickém a environmentálním vývoji příhraničních oblastí prostřednictvím povinnosti předávat relevantní informace (data) statistickou službou sousedním státům (partnerským institucím) ve vzájemně odsouhlasené struktuře
 1. obsah: stanovení minimální sady (katalogu) relevantních ukazatelů,
 2. územní jednotka: sledování v územním detailu jako podmínka exaktního poznání reality,
 3. periodicita: sladění doby získávání údajů
 - ČSÚ
4. sledovat dopad velkoplošných evropských dopravních koridorů a transevropských sítí
 1. podle druhu dopravy
 2. dopad / význam pro pohraničí
 - MD ČR
5. upravit legislativu směrem k umožnění přeshraniční zdravotní péče, záchranné služby atd.
 1. prověření současné situace na české straně a v sousedním území/státech
 2. stanovení nabídky a poptávky v jednotlivých segmentech
 - MZdr ČR, MV ČR
6. podporovat tvorbu přeshraniční sítě vysokých škol a vědecko-výzkumných institucí
 1. prověření přeshraničního/mezinárodního potenciálu jednotlivých VŠ
 2. zjištění poptávky v sousedních státech o spolupráci
 - MŠMT ČR
7. zintenzivnit, více propagovat přeshraniční zaměstnanost / trh práce prostřednictvím sítě EURES vč. dořešení uznávání příslušného vzdělání (kvalifikace, nostrifikace)
 1. prověření současné situace na české straně a v sousedním území/státech
 2. legislativní ukotvení uznávání příslušného vzdělání
 3. odstranění omezení přeshraničního zaměstnávání
 - MPSV ČR, MŠMT ČR

2. Úroveň regionální / krajská – kraj jako koordinátor regionálního rozvoje

Kraje jako VÚSC garantují vyvážený socioekonomický rozvoj svého území, který ovšem – přinejmenším formálně, resp. v extenzitním pojetí – zahrnuje i přeshraniční dimenzi. Většina krajů tedy – vedle vnitřních hranic v rámci Česka – je lemována státní hranicí. Ta se ovšem postupně smazává, tak jak jsou naplňována – jako projev evropské integrace na regionální úrovni – opatření k otevření hranic. Proto za přirozenou součást rozvojových strategií, koncepcí a obdobných dokumentů je třeba považovat přesah (všech, relevantních, vybraných) aktivit na druhou stranu (státní) hranice.

Na úrovni krajského úřadu jako celku a vnějších vztahů / rámcových podmínek se navrhuje:

1. zařadit příslušné kapitoly do všech dokumentů vznikajících na půdě/prostřednictvím krajů, obsahově se týkající zejména ochrany přírody, dopravní infrastruktury, investic a osídlení, cestovního ruchu,

2. vytvořit specializované pracoviště (odbor, oddělení) zabývající se přeshraniční spoluprací (nejen přes státní hranice, ale i mezikrajské v rámci státu),
3. participovat na přípravě koncepčních dokumentů regionálního dosahu na druhé straně hranice, následně zahrnutí do vlastních dokumentů,
4. vytvořit rámcové podmínky pro tvorbu přeshraničních dokumentů (mj. na úrovni euroregionů a mikroregionů) a aktivizaci tamního potenciálu pro přeshraniční spolupráci.

V rámci krajského aparátu/úřadu a krajských aktivit/dokumentů se doporučuje:

1. podporovat přeshraniční spolupráci na úrovni kraje jako celku, center osídlení (kategorizace?) jako základu pro zajištění zásobování (vybavenosti), specifických oblastí
 - o *odbor regionálního rozvoje*
2. sladit přeshraničně plánovací přístupy (způsoby myšlení, pojmy, stanovení hlavních směrů)
 - o *odbor regionálního rozvoje*
3. založit neformální plánovací nástroje (např. společná koncepce) ke stabilizaci přeshraniční spolupráce krajských úřadů a regionálních plánovacích asociací, (okresů) SO ORP i příhraničních obcí
 - o *odbor regionálního rozvoje*
4. profilovat tematicky společné (příhraniční) území na základě specifík a silných stránek území
 - o *odbor regionálního rozvoje*
5. zajistit infrastrukturou a organizačními opatřeními bezproblémovou průchodnost státní hranice na určených místech
 - o *odbor dopravy*
6. vytvořit společný systém přeshraniční veřejné dopravy ve vybraných oblastech / lokalitách
 - o *odbor dopravy*
7. řešit společně prostřednictvím organizačních opatření ochranu před povodněmi
 - o *odbor životního prostředí*
8. koordinovat / harmonizovat přeshraničně ochranu přírody
 - o *odbor životního prostředí*
9. ustavit přeshraniční management krizových situací a mimořádných událostí v životním prostředí, integrovaný záchranný systém / krizový management
 - o *odbor krizového managementu*

3. Úroveň přeshraniční / euroregionální – euroregiony jako iniciátor přeshraniční spolupráce

Na euroregiony lze nahlížet jako na dosud poměrně mladé subjekty, ne zcela etablované v konkurenci dalších institucí/úrovní regionálního rozvoje. Míra jejich akceptace resp. významu ve veřejné správě a každodenním životě je přitom značně proměnlivá. Do značné míry – s ohledem mj. na finanční prostředky, které jimi procházejí (zejména Fond malých projektů) – to nelze považovat za uspokojivé. Euroregiony nesoupeří s kraji, jak tomu bylo možná v době, kdy kraje vznikaly, ale mají své – relativně exaktně vymezené – poslání.

Na úrovni euroregionu jako celku a vnějších vztahů / rámcových podmínek se navrhuje:

1. aktivizovat Asociaci euroregionů ČR jako subjektu prosazujícího jednotný přístup a záměry v přeshraniční spolupráci, jak vůči krajům, tak ústředním orgánům (např. paralela se Svazem měst a obcí ČR),
 - *euroregiony, kraje*
2. zatraktivnit členství v euroregionech nejen pro obce, ale i další subjekty podle tematického zaměření (hospodářské komory, instituce ochrany přírody apod.).
 - *MMR ČR, kraje, oborové korporace*

V rámci euroregionu a euroregionálních aktivit/dokumentů se doporučuje

V rovině interní:

1. využít potenciálu euroregionů (zejména pracovních skupin) pro širší výměnu informací
2. prověřit zavedené struktury přeshraniční spolupráce, zejména euroregionů, na úseku
 1. evaluace a aktualizace přeshraničních regionálních koncepcí,
 2. funkčního rozvíjení,
 3. posouzení možností využití ESÚS,
 4. posouzení (nového) vymezení území,
 5. společný sekretariát jako cíl
3. upřesnit, popř. rozšířit spektrum úkolů euroregionů o
 1. silnější účast na regionálních a ostatních neformálních procesech plánování,
 2. koordinační a moderační funkce u přeshraničních projektů / iniciativ,
 3. informační platformu pro přeshraniční aktivity
 4. zlepšení práce navenek a práce s veřejností

v rovině participační:

4. vnímat úlohu středisek osídlení v sousedním státu přeshraničně, tj. k využití z druhé strany
 - *orgány územního plánování*
5. usilovat o přeshraniční povědomí (identitu) jako příspěvek evropské integraci či regionalismu (Evropa /přeshraničních/ regionů)
 - *vzdělávací instituce, eurocentra*
6. zřídit společnou / jednotnou euroregionální jízdenku na veřejnou hromadnou dopravu
 - *regionální přepravi*
7. koordinovat marketing a rozvoj turistických destinací (přes státní hranici až společných)
 - *odbor regionálního rozvoje / cestovního ruchu, destinační agentury, infocentra*
8. podporovat spolupráci v oblasti vzdělávání vč. jazykových iniciativ (dvojjazyčnost)
 - *odbor školství, jazykové školy*
9. iniciovat přeshraniční síť podnikatelských subjektů, následně společný regionální marketing – produkt – značka
 - *obchodní a hospodářské komory, profesní sdružení, sdružení obcí*

4. Úroveň lokální / komunální – obce jako nejnižší úroveň územní samosprávy

Obce ležící v pohraničí, stranou lze ponechat exaktní vymezení, se zpravidla potýkají s typickými znaky periferních oblastí. Na rozdíl od tzv. vnitřních periferií ovšem mohou (měly by) využít blízkosti sousedního území k potlačení negativních stránek či posílení pozitivních aspektů regionálního rozvoje. Právě společné řešení, v nejrůznějších tematických okruzích, může totiž přinést významný impulz směřující ke zlepšení zdejších životních podmínek. Přirozeně je žádoucí přistupovat ke konkrétní spolupráci diferencovaně, a to podle geografické polohy (mj. vzdálenost od hranice), populační velikosti (s ohledem na institucionální kapacitu), hraničního úseku a jeho charakteru (např. historické vazby či nikoliv). Zvláštním případem jsou pak obce/města rozdělená státní hranicí (současnou terminologií twin-cities, euroměsta či evropská města) či propojený sídelní systém, jímž hranice prochází.

Na lokální / komunální úrovni se navrhuje:

1. participovat na přípravě koncepčních dokumentů lokálního dosahu na druhé straně hranice, následně zahrnutí do vlastních dokumentů,
2. usilovat/podporovat o formalizaci přeshraniční spolupráce formou partnerství (twinning) obcí,
3. zřizovat přeshraniční korporace mezi obcemi, městy (zvláště rozdělenými), mikroregiony, zejména v následujících oblastech:
 1. obsahové a funkční návaznosti vně území obce vč. budování společných / přeshraničních výrobních zón,
 2. koordinace dopravního propojení příhraničních sídel,
 3. iniciace vhodných subjektů (školy, neziskové organizace působící např. ve volnočasových aktivitách, ekonomická sféra apod.) a veřejnosti,
 4. využití volných kapacit energetických a tepelných zařízení a přebytků pitné vody,
 5. propojení distribučních sítí, vodovodních a kanalizačních řadů,
 6. využití volných kapacit energetických a tepelných zařízení a přebytků pitné vody vč. propojení distribučních sítí, vodovodních a kanalizačních řadů,
 7. společné řešení odpadového hospodářství,
 8. spolupráce při využívání integrovaného záchranného systému

Tato úroveň bude dále rozpracována v příloze jako vzorový příklad.

C. PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

Na poli přeshraniční spolupráce, nové či obnovené po roce 1989, již bylo realizováno nespočet aktivit, záměrů, akcí, opatření, projektů atd. Postupně se měnilo jejich tematické zaměření, uplatňovali se různí aktéři, zvyšovaly se finanční prostředky, zapojovalo se stále více subjektů i veřejnosti. Díky těmto aktivitám se podařilo jak aktivizovat endogenní potenciál příslušných regionů a lokalit, tak posílit jejich zapojení do regionálního systému směrem do vnitrozemí, tak vně – za státní hranici. Za nezbytnou součást regionálního rozvoje se právem považuje monitoring a evaluace jak celých

programů, tak jednotlivých projektů. To je záležitost relevantních institucí a útvarů, tedy odborného posouzení kompetentními místy. Na konkrétní přeshraniční spolupráci lze ovšem pohlížet i pohledem aktérů či iniciátorů, kteří – díky svému angažmá – tyto aktivity zajišťují. Ukazuje se, že zatím se jedná o poměrně nízké zastoupení těch aktivních – např. mezi školami, občanskými sdruženími či spolky, podniky. Za žádoucí lze proto označit odpovídající prezentaci a propagaci konkrétních úspěšných aktivit (best practice), a to při nejrůznějších příležitostech a na všech úrovních. V úvahu tak připadá:

1. prezentovat příklady dobré praxe na odborných akcích – např. veletrzích (cestovního ruchu, využití volného času),
 - o C vč. *CzechTourism*, K
2. zpracovat v písemné i elektronické formě (publikace, CD, internet) přehled o přínosu přeshraničních projektů, na úrovni celostátní, krajské, euroregionů (některé příklady již existují – např. MMR či EEL, mělo by se ale jednat o systematickou činnost všech zainteresovaných),
 - o C, K, E
3. usilovat o intenzivnější propagaci ve sdělovacích prostředcích, např. formou speciálních pořadů, výtisků či příloh, rubrik.
 - o E, K, O

5 Uplatnění certifikované metodiky – odběratel a uživatelé

Metodika směřuje jednoznačně do veřejné politiky a správy, má však zároveň širší rozměr s přesahy do sféry ekonomické, sociální i environmentální. Primárně je určena pro MMR ČR, odbor evropské územní spolupráce, který je potenciálně vázán jako smluvní odběratel. Z povahy řešeného tématu je ovšem zřejmé, že poznatky a přístupy lze využít i dalšími subjekty regionálního rozvoje, jak jsou definovány v samotné metodice. Má spíše charakter doporučení, podnětů či námětů, které se v daném regionu (lokalitě) či období, dají uvést v život.

6 Přehled použité literatury a předchozí publikace

Celostátní úroveň:

ČESKÁ REPUBLIKA:

Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013, MMR ČR,

<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na> (15. 9. 2015), 2006, 109 s.

Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020, MMR ČR, <http://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d84c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf>, (15. 9. 2015), 2013, 150 s.

Politika územního rozvoje České republiky 2008, MMR ČR, ÚÚR,

http://www.mmr.cz/getmedia/e3d9f1b8-0aba-4985-97c4-0159b4e8a1ec/politika-rozvoje_cr_2008_brozura.pdf?ext=.pdf, (15. 9. 2015), 2009, 94 s., ISBN 978-80-87318-04-1

Aktualizace č. 1 Politiky územního rozvoje České republiky, MMR ČR, ÚÚR,

http://www.mmr.cz/getmedia/514b9dcb-4cf3-4ebc-9ef5-c9f5230c089c/2015_VI_26_Brozura_PUR_CR_ve_zneni_Aktualizace_c_1.pdf?ext=.pdf, (15. 9. 2015), 2015, 88 s., ISBN 978-80-7538-006-7 / 978-80-87318-36-2

SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO

SVOBODNÝ STÁT SASKO:

Landesentwicklungsplan Sachsen (Zemský rozvojový plán Sasko),

http://www.landesentwicklung.sachsen.de/download/Landesentwicklung/LEP_2013.pdf, 2013, 193 S. (15. 9. 2015)

SVOBODNÝ STÁT BAVORSKO:

Landesentwicklungsprogramm Bayern (Zemský rozvojový program Bavorsko, 2013),

https://www.landesentwicklungbayern.de/fileadmin/user_upload/landesentwicklung/Bilder/Instrumente/Landesentwicklungsprogramm_Bayern.pdf, 2013, 83 S. (+Anhang 1-5, Anlage 1-4, Ergänzendes Material) (20. 9. 2015)

RAKOUSKÁ REPUBLIKA

DOLNÍ RAKOUSY:

Landesentwicklungskonzept für Niederösterreich. Prinzipien, Grundsätze und Ziele einer integrierten Raumentwicklung (Zemská rozvojová koncepce pro Dolní Rakousy. Principy, zásady a cíle integrovaného prostorového rozvoje),

<http://www.noel.gv.at/bilder/d10/landesentwicklungskonzept.pdf>, 2004, 123 S. (15. 9. 2015)

SLOVENSKÁ REPUBLIKA:

Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky,

<http://www.mpsr.sk/mvrrfiles/003994a.pdf>, 2009, 114 S. (30. 9. 2016)

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 – záväzná časť v znení KURS,
<http://mesto.hlohovec.sk/koncepcia-uzemneho-rozvoja-slovenska-2001-kurs-2001.phtml?id3=66191>, 2001, 22 S. (30. 9. 2016)

POLSKÁ REPUBLIKA:

National development strategy 2020: active society, competitive economy, efficient state. 2012,
Warsaw, EFRW, 156 S. (30. 9. 2016)

National Strategy of Regional Development 2010–2020: Regions, Cities, Rural Areas,
http://www.espon-usespon.eu/dane/web_usespon_library_files/672/national_strategy_of_regional_development_2010-2020.pdf, 2010, 158 S. (30. 9. 2016)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie,
http://www.malopolskie.pl/Pliki/2015/KSRR_2020.pdf, 2010, 198 S. (30. 9. 2016)

Přeshraniční úroveň – obou/vícestranné studie:

CZ/SASKO

Studie rozvoje česko-saského příhraničí, MMR ČR, ÚÚR, <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/metodicke-prirucky-a-publikacni-materialy/2013/cesko-sasko.pdf>, 2013, 110 s., ISBN 978-80-87318-24-9 (15. 9. 2015)

Obrebalski, M. (2011). Trojzemí 2020. Perspektivy rozvoje příhraničního území Sasko – Severní Čechy – Dolní Slezsko. Friedrich Ebert Stiftung, Jelenia Gora, 70 s.

CZ/BAVORSKO

Studie „Budoucnost uprostřed Evropy – možnosti přeshraniční spolupráce v česko-bavorském pohraničí“, BergmannGroup, http://www.kr-karlovarsky.cz/region/projektyKK/Documents/Budoucnost-uprostred-Evropy/Studie_sasko_ceske_pohranici_NAVRHOVA_CAST.pdf, 2013, 29 s. (20. 9. 2015)

CZ/SLOVENSKO

Studie rozvoje česko-slovenského příhraničí, http://www.mmr.cz/getmedia/80415fdb-592c-4095-922f-012c155849eb/CS_prihr_publicace, 2008, 80 S. (12. 1. 2016)

Regionální úroveň – kraje, sousední celky (Planungsregion, vojvodství) (oboustranně)

CZ/SASKO:

Karlovarský kraj

Akční plán Karlovarského kraje (aktualizace Programu rozvoje Karlovarského kraje 2007-2013, 2014), Karlovarský kraj, www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/.../PRKK/P1aknciplan.doc, 175 s. (15. 9. 2015)

Program rozvoje Karlovarského kraje 2014 – 2020, strategická část. Karlovarský kraj, <http://databaze-strategie.cz/cz/kvk/strategie/program-rozvoje-karlovarskeho-kraje-2014-2020?typ=download>, 2012, 58 s. (15. 9. 2015)

Zásady územního rozvoje Karlovarského kraje 2010. Karlovarský kraj, http://webmap.kr-karlovarsky.cz/download/VUC/ZUR_2010/I_ZUR_KK/texty/ZUR_KK_N_text_final.pdf, 2010, 71 s. (15. 9. 2015)

Ústecký kraj

Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013, SPF Group, http://dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/080414_PRUK.pdf, 2007, 176 s. (15. 9. 2015)

Program rozvoje Ústeckého kraje 2014-2020, návrhová část, SPF Group / Ústecký kraj, <http://www.kr-ustecky.cz/program-rozvoje-usteckeho-kraje-2014-2020/ds-99668>, 2013, 61 s. (15. 9. 2015)

Zásady územního rozvoje Ústeckého kraje, textová část, Atelier T-plan, https://geoportal.kr-ustecky.cz/gs/data/uploads/zur/piloha_3_ooop_oduvodneni_celek.pdf, 2011, 164 s. (15. 9. 2015)

Liberecký kraj

Program rozvoje Libereckého kraje 2007-2013, Liberecký kraj, http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/prlk_cerven2007_146dfbf98b.pdf, 2007, 208 s. (12. 1. 2016)

Strategie rozvoje Libereckého kraje (2006-2020, aktualizace 2012), Liberecký kraj, <http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1885/strategie-rozvoje-libereckeho-kraje-2006-2020-aktualizace>, 2012, 130 s. (15. 9. 2015)

Program rozvoje Libereckého kraje 2014-2020, Liberecký kraj, <http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1884/program-rozvoje-libereckeho-kraje-2014-2020>, 2014, 230 s. (15. 9. 2015)

Zásady územního rozvoje Libereckého kraje, Liberecký kraj / SAUL, <http://oupsr.kraj-lbc.cz/page2416/Uzemne-planovaci-dokumenty-kraje/Zasady-uzemniho-rozvoje-Libereckeho-kraje>, 2011, 103 s. (15. 9. 2015)

Chemnitz-Erzgebirge / Saská Kamenice-Krušnohoří

Regionalplan Chemnitz-Erzgebirge, Regionaler Planungsverband Chemnitz-Erzgebirge, http://www.pv-rc.de/cms/regionalplan_ce_f_regionalplan.php, 2008, 68 S. (15. 9. 2015)

Oberes Elbtal/Osterzgebirge / Horní Polabí/Východní Krušnohoří

Regionalplan Oberes Elbtal/Osterzgebirge, Regionaler Planungsverband Oberes Elbtal/Osterzgebirge, http://www.rpv-elbtalosterz.de/fileadmin/templates/PDF/Teil1_RPL.pdf, 2009, 245 S. (15. 9. 2015)

Niederschlesien-Oberlausitz Horní Lužice-Dolní Slezsko

Regionalplan Oberlausitz-Niederschlesien, Regionaler Planungsverband Oberlausitz-Niederschlesien, http://www.rpv-oberlausitz-niederschlesien.de/index.php?eID=tx_nawsecured1&u=0&g=0&t=1452701500&hash=af577e8b5eca2a4169300f211f070055cbe540e1&file=fileadmin/PDF-Dateien/Regionalplanung/Regionalplan_2010/Regionalplan_Oberlausitz-Niederschlesien.pdf, 2010, 178 S. (15. 9. 2015)

CZ/BAVORSKO:

Plzeňský kraj

Zásady územního rozvoje Plzeňského kraje, Plzeňský kraj, [http://www.plzensky-](http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/zasady-uzemniho-rozvoje-plzenskeho-kraje)

[kraj.cz/cs/clanek/zasady-uzemniho-rozvoje-plzenskeho-kraje](http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/zasady-uzemniho-rozvoje-plzenskeho-kraje), 2008,49 s. (20. 9. 2015)

Právní stav Zásad územního rozvoje Plzeňského kraje po vydání aktualizace č. 1, Plzeňský kraj,

<http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/aktualizace-c-1-zasad-uzemniho-rozvoje-plzenskeho-kraje-pravni-stav>, 2014, 42 s. (20. 9. 2015)

Program rozvoje Plzeňského kraje 2014+, Plzeňský kraj, [http://www.plzensky-](http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/program-rozvoje-plzenskeho-kraje-2014-schvalen)

[kraj.cz/cs/clanek/program-rozvoje-plzenskeho-kraje-2014-schvalen](http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/program-rozvoje-plzenskeho-kraje-2014-schvalen), 2014, 100 s. (20. 9. 2015)

Program rozvoje Plzeňského kraje 2014+, Akční plán, Plzeňský kraj, [http://www.plzensky-](http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/program-rozvoje-plzenskeho-kraje-2014-schvalen)

[kraj.cz/cs/clanek/program-rozvoje-plzenskeho-kraje-2014-schvalen](http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/program-rozvoje-plzenskeho-kraje-2014-schvalen), 2014, 31 s. (20. 9. 2015)

Strategie rozvoje Svazku českých měst a obcí v česko-bavorském pohraničním prostoru Domažlicko období 2010 – 2020, Domažlicko-Svazek českých měst a obcí v česko-bavorském pohraničním prostoru,

http://www.svazekdomazlicko.cz/e_download.php?file=data/editor/36cs_1.pdf&original=Strategie+Domazlicko+2010-2020+final+.pdf, 2010, 85 s. (20. 9. 2015)

Oberfranken, Oberpfalz, Niederbayern

Regionalplan der Region Regensburg (11), Teil A, Regionaler Planungsverband Regensburg,

<http://www.region-regensburg.de/regionalplan11.php>, 2011, 50 S. (20. 9. 2015)

Regionalplan der Region Regensburg, Teil B-Fachliche Ziele, Regionaler Planungsverband

Regensburg, <http://www.region-regensburg.de/regionalplan11.php>, 2003, 190 S. (20. 9. 2015)

Regionalplan der Region Oberfranken-Ost, Regionaler Planungsverband Oberfranken-Ost,

<http://www.oberfranken-ost.de/deu/m3/bekanntmachung-in-kraft-treten.html>, 1987, 300 S. (20. 9. 2015)

Regionalplan der Region Oberpfalz-Nord (6), Regionaler Planungsverband Oberpfalz-Nord,

<http://www.regierung.oberpfalz.bayern.de/leistungen/regionalplanung/regionalpl6/rpl6-inhalt.html>, 1987, 300 S. (20. 9. 2015)

Regionalplan der Donau-Wald (12), Regionaler Planungsverband Donau-Wald, [http://www.region-](http://www.region-donau-wald.de/cms/upload/Regionalplan/Gesamtausgabe/RP2607143.pdf)

[donau-wald.de/cms/upload/Regionalplan/Gesamtausgabe/RP2607143.pdf](http://www.region-donau-wald.de/cms/upload/Regionalplan/Gesamtausgabe/RP2607143.pdf), 2014, 183 S. (20. 9. 2015)

CZ/RAKOUSKO:

Jihočeský kraj

Program rozvoje Jihočeského kraje 2014 - 2020 (2014), 117 S. (25. 9. 2015) [http://www.kraj-](http://www.kraj-jihocesky.cz/1598/program_rozvoje_jihoceskeho_kraje_2014_8211_2020.htm)

[jihocesky.cz/1598/program_rozvoje_jihoceskeho_kraje_2014_8211_2020.htm](http://www.kraj-jihocesky.cz/1598/program_rozvoje_jihoceskeho_kraje_2014_8211_2020.htm)

Kraj Vysočina

Program rozvoje Kraje Vysočina (2015), 79. S., (25. 9. 2015) [http://www.kr-](http://www.kr-vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4065070)

[vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4065070](http://www.kr-vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4065070)

Jihomoravský kraj

Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2006 - 2016 (2006), 45 S. (25. 9. 2015)

http://dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/navrhova_cast_srk_1.pdf

Dolní Rakousy / region Waldviertel, Weinviertel

Perspektiven für die Hauptregionen (Perspektivy hlavních regionů),

http://www.noel.gv.at/bilder/d11/perspektiven_fuer_die_hauptregionen.pdf, 2004, 111 S. (15. 9. 2015)

CZ/SLOVENSKO:

Jihomoravský kraj

Strategie rozvoje Jihomoravského kraje, [http://www.kr-](http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=175435&TypeID=2)

[jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=175435&TypeID=2](http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=175435&TypeID=2), 2006, 185 S. (30. 9. 2016)

Zlínský kraj

Strategie rozvoje Zlínského kraje 2009-2020, <https://www.kr-zlinsky.cz/strategie-rozvoje-zlinskeho-kraje-2009-2020-srzk-cl-680.html>, 2009, 206 S. (30. 9. 2016)

Moravskoslezský kraj

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2020, https://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/rozvoj_kraje/srk_2009_2020.pdf, 2012, 65 S. (30. 9. 2016)

Žilinský samosprávný kraj

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2007-2013,

<http://www.regionzilina.sk/sk/rozvojove-dokumenty-zsk/-program-hospodarskeho-socialneho-rozvoja-zilinskeho-samospravneho-kraja.html>, 2007, 77 S. (30. 9. 2016)

Trenčinský samosprávný kraj

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja,

http://www.tsk.sk/buxus/docs/content/PHSR_TSK.pdf, 2003, 158 S. (30. 9. 2016)

CZ/POLSKO:

Moravskoslezský kraj

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2020, https://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/rozvoj_kraje/srk_2009_2020.pdf, 2012, 65 S. (30. 9. 2016)

Olomoucký kraj

Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje, <https://www.kr-olomoucky.cz/program-rozvoje-uzemniho-obvodu-olomouckeho-kraje-cl-537.html>, 2011, 135 S. (30. 9. 2016)

Pardubický kraj

Program rozvoje Pardubického kraje, <https://www.pardubickykraj.cz/rozvoj-kraje>, 2011, 172 S. (30. 9. 2016)

Královéhradecký kraj

Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014-2020,

http://www.strategie2020.cz/docs5/SRKHK_05_2013.pdf, 2013, 87 S. (30. 9. 2016)

Slezské vojvodství

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”,

<http://www.slaskie.pl/zalaczniki/2010/02/24/1267017716/1267017953.pdf>, 2010, 211 S. (30. 9. 2016)

Opolské vojvodství

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.,

http://strateg.stat.gov.pl/strategie_pliki/opolskie_2012.pdf, 2012, 163 S. (30. 9. 2016)

Euroregionální, mikroregionální, lokální úroveň

CZ/SASKO

Euroregion Labe

Kowalke, H., König, B. (2001): Komplexes grenzüberschreitendes Regionalkonzept der Euroregion Elbe/Labe / Situationsanalyse, Stärken – Schwächen – Profil, Leitbild. TU Dresden, Dresden, 127 S. [http://www.euroregion-elbe-](http://www.euroregion-elbe-labe.eu/files/dokumente/Grenzueberschreitendes_Regionalkonzept.pdf)

[labe.eu/files/dokumente/Grenzueberschreitendes_Regionalkonzept.pdf](http://www.euroregion-elbe-labe.eu/files/dokumente/Grenzueberschreitendes_Regionalkonzept.pdf) (15. 9. 2015)

Fischer, M. (2012): Evaluierung der Umsetzung des grenzüberschreitenden regionalen Entwicklungskonzeptes der Euroregion Elbe/Labe. TU Dresden, Dresden, 221 S.

http://www.euroregion-elbe-labe.eu/files/dokumente/DA_Madlen_Fischer.pdf (15. 9. 2015)

Euroregion Nisa

Strategie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 2014-2020. ERN, 2014, 19 s. <http://www.neisse-nisa-nysa.org/fileadmin/documents/strategische-handlungsempfehlungen-cz.pdf> (15. 9. 2015)

CZ/BAVORSKO

Euro/mikroregion Šumava

Strategie rozvoje Mikroregionu Šumava – Západ, Euroregion,

<http://www.sumavanet.cz/mszapad/user/2006/strategie2006.pdf>, 2006, 224 s., (20. 9. 2015)

Marketingová strategie Šumavy v oblasti cestovního ruchu,

http://www.sumavanet.cz/mszapad/user/dokumenty/marketingova_strategie_sumavy.pdf, 2012, 297 s. (20. 9. 2015)

Strategie přeshraniční spolupráce 2014-2020 – společný dokument pro Euroregion Šumava a Euregio Silva Nortica, Euroregion Šumava, [file:///C:/Users/dokoupil/Downloads/strategie-preshranicni-spoluprace_final%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/dokoupil/Downloads/strategie-preshranicni-spoluprace_final%20(1).pdf), 2014, 36 s. (20. 9. 2015)

Veřejná správa v Horním Rakousku, Jihočeském kraji a Bavorsku, Regionalmanagemen Oberösterreich GmbH,

file:///C:/Users/dokoupil/Downloads/Oeffentliche_Verwaltung_Broschuere_CZ_final.pdf, 2014, 40 s. (20. 9. 2015)

CZ/RAKOUSKO

Euroregion Silva Nortica

Strategie přeshraniční spolupráce 2014-2020 – společný dokument pro Euroregion Šumava a Euregio Silva Nortica (2014), 36 S. (25. 9. 2015) <http://www.silvanortica.com/userfiles/file/strategie-preshranicni-spoluprace.pdf>

Hospodářský prostor Silva Nortica (2011), 36 S. (25. 9. 2015)

<http://www.silvanortica.com/userfiles/file/hospodarsky-prostor-ersn.pdf>

Strategie Euregio Silva Nortica 2007-2013, 28 S., (25. 9. 2015)

<http://www.silvanortica.com/userfiles/file/strategie-ersn.pdf>

Fond malých projektů Jižní Čechy – Horní Rakousko – Dolní Rakousko. Zhodnocení a nové možnosti po roce 2013 (Studie evaluace FMP), (2012), 50 S. (25. 9. 2015)

<http://www.silvanortica.com/userfiles/file/brozura-evaluace-fmp-jc-hr-dr-studie.pdf>

Veřejná správa v Horním Rakousku, Jihočeském kraji a Bavorsku (2014), 40 S. (25. 9. 2015)

<http://www.silvanortica.com/userfiles/file/verejna-sprava-20112014-cz.pdf>

Plán strategií a opatření pro evropský region Dunaj-Vltava, 2012, 31 S. (25. 9. 2015)

http://www.evropskyregion.cz/download/databanka/34_35_cs_201203_plan-strategii-a-opatreni-pro-evropsky-region_cz.pdf

CZ/SLOVENSKO

Euroregion Bílé Karpaty

Strategie přeshraniční spolupráce mikroregionu Hornolidečska a Púchovské Doliny 2014-2020,

http://www.address.cz/data/www.hornilidec.cz/files/Strategie_preshranicni_spoluprace_Hornolidecska_Puchovske_Doliny.pdf, 2013, 72 S. (30. 9. 2016)

CZ/POLSKO

Euroregion Praděd

Strategie rozvoje polsko-české spolupráce v Euroregionu Praděd na léta 2014-2020,

http://www.europraded.cz/docs/cinnost/Strategie_2014_2020.pdf, 2013, 94 S. (30. 9. 2016)

Náchod-Kudowa Zdroj

Evropské město Náchod – Kudowa-Zdroj / Miasto Europejskie Kudowa-Zdroj – Náchod (2014)

https://www.mestonachod.cz/PL-CZ_Strategie%20rozvoje%20EM%20N%C3%A1chod-Kudowa%202003%202014.pdf, 2014, 134 s. (30. 9. 2016)

Jeřábek, M. 2014. Přeshraniční spolupráce v regionálním rozvoji – komparace česko-saského a česko-slovenského pohraničí. Nitra : UKF, Geografické informácie 18, 2/2014, s. 70-79. ISSN 1337-9453

Jeřábek, M. 2014. Regionální rozvoj českého pohraničí – orientace dovnitř i/či vně? Praha : ČGS, Geografie v srdci Evropy, sborník abstraktů, s. 109

Kratěnová, H.; Šindelář, M. 2014. Dostupnost a komparace dat ve vybraných euroregionech českého pohraničí. Praha : ČGS, Geografie v srdci Evropy, sborník abstraktů, s. 110

Kratěnová, H.; Šindelář, M. 2014. Dostupnost a komparace vybraných statistických dat v Česku a v sousedních zemích s důrazem na Slovensko. Nitra : UKF, Geografické informácie 18, 2/2014, s. 90-103. ISSN 1337-9453

7 Dedikace

T A
Č R

Projekt TA ČR č. TD020254

VLIV PŘESHraniční SPOLUPRÁCE NA REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČESKÉHO POHRANIČÍ

8 Jména oponentů

Doc. RNDr. Antonín Vaishar, CSc., MENDELU Brno

Prof. RNDr. René Wokoun, CSc., VŠRR Praha

9 Kontakty na osoby předkladatele metodiky

Doc. RNDr. Milan Jeřábek, Ph.D.

Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita

Kotlářská 2, 611 37 Brno

jerabek@sci.muni.cz, 549 495 183

10 Prohlášení předkladatele metodiky, že zpracovaná metodika nezasahuje do práv jiných osob z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví

Prohlašuji, že zpracovaná metodika nezasahuje do práv jiných osob z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví.

11 Prohlášení předkladatele, že souhlasí s uveřejněním jeho práce na webových stránkách MMR

Souhlasím s uveřejněním jeho práce na webových stránkách MMR.

PŘÍLOHA 1

T A
Č R

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

VZOROVÝ PŘÍKLAD UŽITÍ METODIKY

ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA
V PLZNI

Univerzita Palackého
v Olomouci

Masarykova univerzita – doc. RNDr. Milan JEŘÁBEK, Ph.D.

Brno, říjen 2015

Vzorový příklad z lokální / komunální úrovně: Evropské město Náchod –
Kudowa-Zdroj

1 Charakteristika koncepčního dokumentu Evropské město Náchod – Kudowa-Zdroj / Miasto Europejskie Kudowa-Zdroj – Náchod (2014, 142 stran)

Přeshraniční dokument, zpracovaný v rámci OP Přeshraniční spolupráce CZ-PL 2007-2013 je dílem pouze polské instituce, a to Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. Z o.o. a následně byla přeložena do češtiny. Skládá se ze šesti částí, přičemž těžiště spočívá v Diagnóze sociálně-ekonomické (po 20 stranách v každém jazyce), Strategie rozvoje a Systému implementace. V našich, a zřejmě nejen česko-polských poměrech, se jedná o zcela ojedinělý počín.

V úvodu analytické části je, byť v obecné poloze, zmíněno mnoho společných znaků, ale také připomenuty podstatné rozdíly. Přestože i v názvu se uvádí (jedno) evropské město, sídla na sebe intravilánem nenavazují. Zařazen je však náskres funkčního a prostorového uspořádání řešeného území. Státní hranice zde byla ustanovena až po skončení 1. světové války, historicky oblast obývali Češi, Poláci a Němci. Dnešní situace se výrazně odlišuje, neboť právě jazyk je jednou z bariér pro spolupráci.

Problémem je rovněž slabě rozvinutý komunikační systém, zahrnující v podstatě (především) mezinárodní silnici E67 procházející skrze obě města a neúměrně je tak zatěžuje tranzitní dopravou. Přestože se v obou městech nachází železniční trať, chybí propojení mezi nimi, a tak obyvatelé (a turisté) mohou v rámci veřejné hromadné dopravy využívat pouze autobusovou linku. Z Kudowy do Náchoda jezdí dokonce speciální autobusy, přivážející pracovníky pro zdejší průmyslové podniky.

Zatímco Kudowa se profiluje jako centrum lázeňství případně cestovního ruchu, Náchod (jako bývalé okresní město) plní funkci centra (lokálního) hospodářství, donedávna podmíněného i přítomností hraničního přechodu. Zvláštní postavení zaujímá ovšem zdejší zámek, kde polština (polský prvek) se uplatňuje v expozicích, některých kulturních akcích či v podobě česko-polských slevových pasů. Na vyšší úrovni lze v rámci cestovního ruchu hovořit o regionu Kladské pomezí, doposud opomíjeném, a proto vyžadujícím posílení reklamy a marketingu. V dokumentu se dále uvádí, že na úseku životního prostředí obě města fungují souvztažně. Jako příklad se uvádí ochrana vodních zdrojů v povodí řeky Metuje. Ze SWOT analýzy, uzavírající analytickou část, lze vybrat alespoň po jednom sdělení: S – dosavadní zkušenosti ze spolupráce, W – absence informací o legislativě např. v ekonomice, O – vznik ESÚS Nové Sudety s. r. o.¹, T – časová náročnost rozhodovacího procesu orgánů na regionální a centrální úrovni, zde konkrétně v oblasti mezinárodních dopravních spojení).

V návrhové části jsou – po představení hlavního cíle (vize) – specifikovány strategické cíle (4), které jsou následně rozpracovány v cíle operativní (celkem 15) a dílčí aktivity (31). Zmíněno je mj. klíčové postavení soudržné prostorové politiky, využití komplementárních dokumentů územního plánování, význam stálého sběru a zpřístupnění relevantních dat, nezbytnost přeshraničního přístupu k aktivizaci endogenního potenciálu, přeshraniční koordinace a spolupráce na úrovni samospráv a v kulturní a společenské oblasti, propagace vzorových řešení (např. v ekologii), zachování a využití společného kulturního dědictví.

¹ následně přejmenované na Novum – pozn. MJ

Implementační část obsahuje mj. schéma zachycující úroveň strategickou, operativní a zainteresovaných skupin. Zastoupeny jsou ovšem i detailní aktivity realizované (předpokládané) na úrovni městských úřadů, jakož i ve spolupráci s externími partnery. Systém ukazatelů a jejich monitoring sleduje následující posloupnost: ověření realizace hlavního cíle (strategické ukazatele) – identifikace věcného pokroku (ukazatele výstupu) – analýza výsledků a dopadu (empirická) – eventuální úpravy strategie / nápravná opatření. Závěr dokumentu je tvořen tabulkovou částí s doporučenými oblastmi podpory, zpracovanými ve shodné struktuře: strategický cíl, operativní cíl, aktivity / projekt, zdroje financování, ukazatele.

Následující text je koncipován jako výtah z dokumentu, *na který navazuje kritické posouzení a návrhy / doporučení na úpravu a doplnění z hlediska obsahu a rozsahu tak, aby vzorový koncepční dokument zahrnoval všechny nezbytné prvky.*

2 Detailní analýza z pohledu přeshraniční dimenze - Diagnóza sociálně-ekonomická

Struktura posuzovaného materiálu jen zčásti odpovídá obvyklému postupu (posloupnosti) užívanému v geografii jako vědní disciplíně či regionálním rozvoji jako aplikační rovině. Téměř zcela jsou např. opomenuty přírodní podmínky, které stále – byť v menší míře než dříve – determinují, případně omezují přeshraniční spolupráci.

SWOT analýza je součástí strategie, přitom se jedná o syntézu analytické části.

1. Všeobecná charakteristika území

Dokument dává do kontrastu společné znaky (historické a národnostní otázky, demografické tendence) a podstatné rozdíly, spočívající v ekonomickém významu/funkci měst a sociálním a prostorovým uspořádáním.

Uváděná tvrzení jsou jen zčásti doložena fakty resp. kvantitativním vyjádřením, tento nedostatek je eliminován/kompenzován v dalších, tematicky zaměřených kapitolách.

2. Poloha a prostorové uspořádání

Řešené území je zasazeno do geomorfologického členění obou států, jakož i aktuálního administrativního členění. Zastoupena je rovněž komparace urbanistického uspořádání a struktura ploch v klasických kategoriích, a to vč. urbanizovaného území.

Přestože se dokument soustřeďuje primárně/pouze na dvě příhraniční města, k lepší orientaci by přispělo nejen zařazení mapy širšího území, ale i např. uvedení sousedních jednotek. Takto se „vnější“ aktivity omezují jen na přeshraniční zapojení.

3. Historické a národnostní otázky

Tato kapitola se omezuje pouze na přiblížení národnostní otázky, když dřívější soužití tří národů v multikulturní společnosti bylo v důsledku 1. světové války a stanovení státní hranice po obou stranách vystřídáno zastoupením jedné národnosti a v podstatě odchodem původního německého obyvatelstva. Konstatována je rovněž nedostatečná integrace obyvatel obou měst, již nenapomáhá absence výuky jazyka souseda ve školách.

Tato problematika by si jistě zasloužila větší pozornost, ať už se jedná o popis vývoje v letech 1918-2015 s příslušnými milníky danými celkovou politickou situací, či např. otázku stability zdejších obyvatel – např. prostřednictvím sledování tzv. rodáků. Také by mohla být rozvinuta myšlenka společné, regionální přeshraniční identity, spíše ovšem díky zapojení střední a mladší generace, která se narodila, resp. vyrůstala v nových podmínkách po roce 1989.

4. Dopravní dostupnost

Dopravní řešení zpravidla tvoří podstatnou část přeshraničních aktivit, nejinak je tomu v modelovém příkladu. To byl snad důvod poněkud nelogického, „uspíšeného“ zařazení, neodpovídajícího standardní struktuře. Reálná situace neodpovídá potřebám ani na úrovni lokální – obou měst, ani v širším kontextu – zapojení do tranzitní dopravy, mj. díky mezinárodní silnici E67. Ta však prochází intravilánem obou měst, což při liberalizaci nákladní dopravy, resp. jejím extrémním zatížení působí významné komplikace v životě obou měst. Nicméně předpokládané řešení dokument, ve variantním provedení, obsahuje.

Větší pozornost mohla být věnována cyklistické dopravě, zastoupené spíše symbolicky. Chybí tedy komplexní zpracování dopravní problematiky, ať již z hlediska druhu dopravy či vazeb regionálních v rámci států i přeshraničně. Vhodné by bylo mj. uvést v kvantitativním vyjádření zatížení příslušných silničních komunikací (úseků), když tato data jsou běžně k dispozici (ŘSD, sčítání dopravy). Vypovídací či interpretační hodnota by se významně zvýšila zařazením mapy (schématu) komunikační sítě.

5. Demografický rozvoj

Demografické poměry obou měst korespondují s vývojem v obou státech, tj. stárnutím populace. Z nepochopitelných důvodů je exaktně uváděn nepatrný podíl obou měst na celostátní hodnotě, naopak hustota zalidnění dokládá intenzitu zatížení území. Materiál uvádí celkový vývoj počtu obyvatel v letech 2003-2012 (graficky) a věkovou strukturu v rozdělení na před-, produktivní a postproduktivní (tabelárně v absolutních i relativních hodnotách). Pro polské město se dozvídáme hodnotu indexu stáří (poměr m65+ a ž60- / mž0-17) i index ekonomického zatížení (poměr m65+ a ž60- / m18-64 a ž 18-59), zatímco pro české město se uvádí průměrný věk a také občanství (národnost?) a podíl rodáků.

Na této úrovni by bylo vhodné zařadit i vývoj (hodnoty) jednotlivých složek populačního vývoje² - narození, zemřelí, přistěhovalí, vystěhovalí, neboť právě ty poukazují na případnou problémovost. Věkové skupiny jsou pojaty v souladu s definicí Hlavního statistického úřadu Polské republiky (0-17, muži 18-64 a ženy 18-59, muži 65+ a ženy 60+), což ovšem neodpovídá obvyklému členění v souladu s pravidly např. Eurostatu a ČSÚ (0-14, 15-64 shodně u mužů i žen, 65+).

6. Vzdělávání

Úroveň vzdělanosti je deklarována jako rozvojový faktor, mj. i v přeshraničním pojetí partnerských měst. Poněkud nadbytečně – v tomto ohledu, nikoliv pro zajištění životních podmínek – jsou rozebrány možnosti předškolního vzdělávání na polské straně. Shodně pak (v tabelárním přehledu) jsou zachyceny vzdělávací instituce (v Polsku 6 kategorií s celkem 10 zařízeními, v Česku 8 kategorií s 23 zařízeními). Z objektivních důvodů se nevyskytuje vysoké školství, což – jak je uvedeno – podmiňuje pozdější emigraci absolventů.

Překvapí absence vzdělanostní struktury obyvatelstva, standardně součástí sčítání lidu, jejímž prostřednictvím lze posuzovat zdejší lidský zdroj, kapitál či potenciál. Z územního pohledu by bylo žádoucí doplnit téma o otázku spádovosti za příslušnými školami vymezením dojížděkových regionů, mj. opět snadno dostupných/zjistitelných ze SLDB (2011).

7. Trh práce a nezaměstnanost

Označení této kapitoly ne zcela odpovídá prezentovaným poznatkům, v podstatě se soustřeďuje pouze na otázku nezaměstnanosti: počet nezaměstnaných a míra registrované nezaměstnanosti vč. komparace s nadřazeným celkem (polský powiat/okres a český kraj, proč ne okres?). Stejně jako většina informací se zakládá na komparaci situace na jedné a druhé straně hranice. Zde se navíc objevuje zmínka o přeshraničním zaměstnávání polských pracovníků (obyvatel Kudowy-Zdroj) v českých (náchodských) podnicích

Odvětвовá či oborová zaměstnanost, např. prostřednictvím mezinárodní metodiky NACE, není zastoupena, je pouze nedostatečně nahrazena obecným sdělením, kde se nachází nejvíce pracovních příležitostí. Kapitola obsahuje i zmínku o velikostní struktuře zdejších podniků, která však patří do další kapitoly. Zcela opomenuty jsou opatření a aktivity směřující k vytvoření přeshraničního trhu práce, a to jak úřadu práce, tak v podnikatelské sféře.

² Nikoliv rozvoje, jak je nesprávně přeloženo v názvu kapitoly.

8. Struktura regionální ekonomiky a podnikatelská sféra

Jedná se o nejobsáhlejší část analýzy: 6 stran vč. 4 tabulek a 2 grafů. Materiál přináší oboustranně s využitím příslušných databází (ČR RES, PR REGON) informace o počtu podnikatelských subjektů podle odvětví (18 resp. 17 kategorií), jejich právní formy (většina jako fyzické osoby / OSVČ), jejich velikosti podle počtu pracovníků (0-9, 10-49, 50-249, 250+).

Charakter analyzovaného dokumentu, jakož i lokální měřítko, vyžaduje sledování přeshraničních vazeb, byť s vědomím, že nejsou běžně předmětem sledování – dodavatelsko-odběratelské vztahy, přesun výroby, společné záměry apod.

9. Cestovní ruch v regionu

Materiál deklaruje významný a rozmanitý potenciál nejen obou měst, ale celého, nikoliv exaktně vymezeného regionu (lázeňství, pamětihodnosti, příroda)³. Právě na tomto úseku se zřejmě pro vzájemné poznání a cílově integraci na lokální úrovni udělalo nejvíce (dvojazyčné expozice, kulturní akce, slevové pasy apod.).

Obdobně jako u předchozího tématu i zde by bylo žádoucí uvést či rozvést konkrétní příklady zdejších atraktivit, jejich návštěvnost, nabídku, dostupnost vč. aktuálního stavu a perspektivy z pohledu přeshraničního využití.

10. Kultura a umění

Materiál deklaruje bohaté kulturní vyžití, v popisu jednotlivých akcí a aktivit se však přeshraniční aspekt neobjevuje. Situaci tak kompenzuje pouze obecné sdělení, že „kulturní události jsou jednou z hlavních příležitostí k setkávání a integraci místních společenství“ (s. 67).

Zde platí obdobné hodnocení a doporučení jako u předchozího tématu.

11. Ochrana životního prostředí

Ekologická problematika je zastoupena charakteristikou hydrografické sítě a návazných opatření řešících kanalizaci a čištění odpadních vod. Zahrnuta i i problematika biogeografická (fauna, flóra), ekologické vzdělávání, hluk, odpadové hospodářství i znečištění ovzduší.

Slabinou této části je naprostá absence kvantitativní specifikace, mj. prostřednictvím vybraných, obecně používaných ukazatelů jak dílčích složek – např. kategorie vod, množství odpadu, emise, tak

³ Směle působí tvrzení: „Region Náchod – Kudowa-Zdroj je jeden z nejkrásnějších ve střední Evropě. Tolik přírodních a kulturních památek v okruhu 20km nenabízí žádný region v České a Polské republice“ (s. 65). Škoda, že autoři nenabízí zdůvodnění či doklad pravdivosti.

ve vazbě na osídlení – podíl napojených obyvatel na veřejný vodovod, kanalizaci, třídění odpadu apod.

SWOT analýza

Tato obvykle používaná metoda shrnuje poznatky z analytické části, ale přináší i některé nové informace. Bohužel tak jak je výše popsáno, i zde – při popisu silných stránek, slabých stránek, příležitostí a hrozeb, převažuje „prostá“ komparace situace po obou stranách státní hranice, resp. v obou městech. Tvzení se tak většinou omezí na pojmy „podobné“, „dvojití“, „větší“, „doplňující“ apod. Body věnované přeshraniční dimenzi (prvoplánově či skrytě) se vyskytují poměrně zřídka, a tak je lze jmenovitě vyjádřit:

Silné stránky:	Slabé stránky:
<ul style="list-style-type: none"> - Připravenost orgánů měst vypracovat trvalou spolupráci na obou stranách, - Dobrá praxe z dosavadní realizace společných projektů, - Bohatá kulturní nabídka měst podílejících se na identitě a integritě obyvatel, - Integrovaná tendence a ideje evropského města jsou společností přijímány kladně, - Absence zpracování jednotných procedur ve spolupráci v různých oblastech 	<ul style="list-style-type: none"> - Chybí společná strategie jako základ pro realizaci společných aktivit, - Absence praktických informací a informací o legislativě např. v ekonomice, - Nedostatečně vypracované modely spolupráce mezi podniky, - Příhraniční pásmo využíváno jen v malé míře.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Vznik ESÚS Nové Sudety s. r. o.⁴, - Možnost podpory spolupráce z vnějších zdrojů (EU 2014-2020), - Evropská integrační politika a posílení významu meziregionální spolupráce 	NEUVEDENY

⁴ následně přejmenované na Novum – pozn. MJ

**MINIMÁLNÍ/DOPORUČENÝ
OBSAH/STRUKTURA
KONCEPČNÍCH DOKUMENTŮ
Z HLEDISKA
PŘESHRANIČNÍHO REGIONÁLNÍHO ROZVOJE**

Univerzita Palackého
v Olomouci

Masarykova univerzita – doc. RNDr. Milan JERÁBEK, Ph.D.

Brno, říjen 2015

Obsah / struktura

1. Území a dopravní infrastruktura

1. charakteristika území
2. hraniční přechody/body
3. návaznost přeshraničních (silničních, železničních) komunikací vč. cyklostezek, hiposteze
4. přeshraniční spoje v dopravě autobusové i železniční

2. Obyvatelstvo, osídlení a využití území

1. demografická situace v území
2. sociální situace v území
3. zapojení do přeshraničního trhu práce vč. pendlerství
4. návaznost funkčního a prostorového uspořádání území při státní hranici
5. oboustranná definice tematicky společných (příhraničních) území

3. Provázanost ekonomiky a investiční politika

1. „ohlašovací povinnost“ (investičních) záměrů s potenciálním přeshraničním dopadem
2. projekty (záměry, opatření) přeshraniční a s bezprostředním přeshraničním dopadem
3. přes/příhraniční výrobní aj. areály (např. podnikatelské inkubátory)
4. informační/konzultační centrum k usnadnění podnikatelských záměrů v sousedním státu

4. Občanská vybavenost

1. analýza reálných možností přeshraničního využití veřejných služeb občany sousedního státu
2. ustavení přeshraničního krizového managementu (integrovaného záchranného systému)
3. podpora utváření přeshraniční/mezinárodní sítě vysokých škol a vědecko-výzkumných institucí

5. Ochrana přírody a životní prostředí

1. přes- a příhraniční chráněná území
2. přeshraniční vodní toky a čištění odpadních vod
3. přeshraniční odpadové hospodářství

6. Cestovní ruch

1. internetový portál k propagaci destinací a produktů vhodných pro přeshraniční klientelu
2. dvojjazyčné expozice a výklady/prohlídky
3. slevové pasy/karty cestovního ruchu zvýhodňující návštěvnost zařízení na druhé straně hranice
4. využití zařízení zahraničními turisty/návštěvníky

7. Přeshraniční regionální identita

1. omezení/odstranění jazykové bariéry prostřednictvím výuky jazyka sousedního státu
2. přeshraniční kulturní, sportovní a edukační aktivity pro širokou veřejnost
3. společné propagační, reklamní a marketingové aktivity (značka, produkt, logo, vizuální identita)
4. postavení a funkce euroregionů v přeshraniční spolupráci
5. přeshraniční partnerství obcí /mikroregionů a jejich význam pro přeshraniční spolupráci

Název: Certifikovaná metodika k usměrnění přeshraničního regionálního rozvoje
Autoři: Kolektiv autorů
Editor: Doc. RNDr. Milan Jeřábek, Ph.D.
Vydavatel: MINO, Ing. Tomáš Mikulenka
Místo a rok vydání: Ústí nad Labem, 2015
Vydání: první
Náklad: 200 výtisků
Rozsah: 40 stran
Tisk: Centrum digitálních služeb MINO, Ústí nad Labem, CDSM.cz
ISBN: 978-80-87889-04-6